ԱՅԼԵՒԱՅԼՔ

1. *Գրակոնտիկոն թէ դրակոնտիկոն:* — Նոր այր, Հայկական Բառաքննութիւն, Կ. Պոլիս 1880, էջ 9 խօսելով դրակոնդիկոն բառի մասին, քննելի կը համարի անոր ծագումն եւ ուղղագրութիւնը։ Հայկազեան Բառարանը, Ա. 584, կը կոչէ զայն "բառ անյայտ ըստ ձայնին, յայտնի ըստ իրին" եւ կը մեկնէ. "Նիշ գունոյ գծագրեալ եւ դրոշմեալ հաստատութեամբ ի վերայ իրիք ի բնէ կամ արուեստիւ որպէս երակ ինչ"։ Սակայն վարժաբանին համար անտեղի է իրր 'անյայտ' հնչակել բառ մը, որ իւր ծագումն առաջին ակնարկին կը յայտնէ։ Եթէ ἰχνο յետադիր մասնիկն արդէն զմեզ կը հրաւիրէ յունարէնի օգնութեան դիմելու, τραχύς սովորական բառը (կոշտ, անհարթ, կարծր եւն) կը բառնայ ամէն անստուգութիւն։ Ածականէս կազմուած է բայը՝ τραχύνω որ կը նշանակէ "անհարթ ընել, եւ արծնել թեթեւօրէն փորագրելով", ասկէ կազմուած է բայածականը τραχυντιχόν, ուստի եւ յունարէնէ փոխ առնուած բառ մը ունինք մեր առջեւ։ Բնականաբար եթէ դասական շրջանի պատկանէր եւ մեզի անեղծ աւանդուած ըլլար փոխառութիւնը՝ տրակիւնտիկոն ձեւով տառադարձուած պիտի գտնէինք, մինչդեռ այժմ՝ մասամբ հեղինակներու մասամբ գրչագիրներու անմտադրութեան պատճառով զրակոնդիկոն սխալ ձեւը մուտ գտած է հայերէնի մէջ émail նշանակութեամբ, զոր այսուհետեւ պէտք է ուղղել ու գրել դրակոնտիկոն։

Հ. Թ. Թորոսեան, Թագ. Սրբ.

2. *Թիլ բառի մասին:* — 'Հանդէս Ամսօրեայի անցեալ 1921 Նոյեմբ.—Դեկտ. ամիսների միացեալ համարում հաճոյքով կարդացի Հ. Ա. Վարդանեանի փոքրիկ յօդուածը Թիլ բառի մասին, որ մեկնում է "Հողաբլուր"։

Յօդուածագիրը հարց է տալիս թէ — 'ինչո՞ւ Աճառեան անտեսած է այս բառը իր Մխիթարեան Ասորւոյ ժամանակագրութեան նոր բառերու ուսումնասիրութեան մէջ" ("Բազմավէպ" 1919, էջ 18—19)։

Դիմելով Պր. Աճառեանին քաղեցի հետեւեալ տեղեկութիւնները իր անտիպ մեծ "Արմատական Բառարան"-ից՝ այս բառի մասին։

Պ. Աճառեանը թիլ բառը չէ յիշել "Բազմավէպ"-ի յիշեալ յօդուածում այն պատճառով, որ այդ բառը նոր չէ, այլ արդէն կայ 'Առձեռն Բառարան"-ի Բ. տպագրութեան մէջ, ճիշտ "Հողաբլուր" իմաստով։

Աճառեանը կարծում է, որ թիլ բառը ասորերէնից չէ, այլ արաբերէնից։

Հ. Վարդանեանը ասորերէնից է համարում յիշեալ բառը այն պատճառով, որ գտնում է միայն Միքայէլ Ասորու ժամանակագրութեան մէջ։ Բայց այդ բառը գործածուած է նաեւ այլուր. այսպէս՝

Սամուէլ Անեցի. էջ 16. "Շամիրամ կին Նինոսի շինեաց թլեր բլուր ի հողոյ կուտեալ ամրոց, բայց այլք վասն թլերոյդ ասեն թէ... զկախարդութիւնն առ թլոքն առնեն"։ Նոյնպէս Մխիթար Այրիվանեցի, էջ 46. "Շինեաց Շամիրամ եւ արար հողաբլուրս ի վերայ նոցա զոր թիլս անուանեն"։

Այս օրինակները ցոյց են տալիս, որ բառը հայոց մէջ ծանօթ ձեւ էր, հետեւարար պէտք չկայ ասորի բնագրից տառադարձուած կարծել, մանաւանդ որ ասորի ձեւը tēlā նման չէ հայերէնին. աւելի նման է արաբերէն tall, յոգնակի tilal, որ կայ նաեւ քրդերէնում ճիշտ til ձեւով։

Թաւրիզ, 20 Ապրիլի 1922:

ՀԱՅԿ ԱՇԷՄԵԱՆ

ՄԱՏԵՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

1922 ՏԱՐԻՈՅ

Բ. Պատմական, Գեղագիտական ու խառն:

Մինասեան Մ.՝ Հայաստան։ Նոր Կեանք-Արօր, Գրէզնոյ, Ա, 1922, Թիւք՝ 34—36։ — Կը ջանայ հաստատել, որ 1. "Այժմու Քրդաստանն է եղած մեր Նախահարց ամէնէն նախնական հայրենիքը"։ 2. "Այսօր ալ Քրդաստանն է կենդրոնավայրը վաղեմի հայ ազգին ցեղային ամենամաքուր եւ կոյս տարրերուն"։ 3. "Քրդաստանի լեռնաշղթաներուն ձեւացուցած անանցանելի պատուարին կը պարտինք Հայուն, Քուրդին եւ Ասորիին նախապատմական դարերէ ի վեր պահպանման ամենամեծ հրաշքը"